

Priporočila za delo z glasovalnimi napravami pri slovenščini

Tips for Using Interactive Response System in Slovene Lessons

Tatjana Lotrič Komac
tatjana.lotric@guest.arnes.si

Tina Žagar Pernar
tina.zagar1@guest.arnes.si

Povzetek

Za učitelja so povratne informacije o znanju učencev ključnega pomena, saj s tem lažje in uspešneje nadzoruje osvojene funkcionalne in izobraževalne cilje ter nadgrajuje učne vsebine. Tradicionalne oblike pridobivanja tovrstnih povratnih informacij od učencev so omejene na dvigovanje rok oz. izpostavljanje učencev, ki jih učitelj izbere sam. Sodobne oblike zbiranja podatkov o znanju in mnenjih učencev z glasovalnimi napravami omogočajo pregled nad večjim delom učne populacije, saj lahko svoje mnenje oz. odgovor sočasno poda večje število učečih se, ki ob tem dobijo tudi takojšnjo povratno informacijo o svojih dosežkih.

Prispevek tako po eni strani prinaša priporočila za delo z glasovalnimi napravami, temelječa na izkušnjah avtoric, po drugi pa tudi ideje, kako glasovalne naprave izrabiti na več načinov.

Ključne besede: interaktivna tabla, glasovalne naprave, slovenščina, interaktivna učna gradiva

Abstract

Information about student understanding is key element for teacher as it provides easier and more successful supervision over already achieved learning goals. Traditionally teachers were relying on hand-raising, volunteering and selecting students. Modern forms of collecting information about knowledge and opinion (interactive response system) enable closer look into data base of all students' achievements, as they can all simultaneously answer the questions or give opinion and furthermore response system gives them feedback.

On one hand paper gives tips for using interactive response system, based on authors' experiences, on the other hand it points out some ideas how to increase creativity in using interactive response system.

Keywords: interactive whiteboard, interactive response system, Slovene language, interactive learning resources

1 Uvod

Težnja, da bi bil pouk slovenščine čim bolj dinamičen in interaktiven, od učitelja zahteva sledenje novostim na področju IKT, pri čemer je prav zaradi svoje interaktivne vloge in številnih možnosti rabe najbolj privlačna interaktivna tabla, zlasti pa možnost njene rabe v kombinaciji z glasovalnimi napravami¹. Avtorici, kot dejavni uporabnici i-table, tako v slabih dveh letih, odkar pri pouku redno uporabljata i-tablo, spoznavata, da je sistem izjemno učinkovit, še zlasti, če se učitelj zaveda določenih omejitev oz. se vede kot kritični uporabnik. Da tehnologija učinkovito zaživi pri pouku, se mora učitelj izogniti nekaterim pastem, ki izvirajo iz učenja rabe tehnologije kot take, didaktične neosmišljenosti in tudi slabega razmerja med vloženim delom pri pripravi na pouk in dejanskim učinkom na učence. Začetnemu navdušenju nad novo tehnologijo lahko v nadaljevanju sledi celo prezasičenost z njeno uporabo, saj učitelj kot suvereni uporabnik izkorišča njeno funkcijo v vseh fazah pouka in ne glede na njeno dodano vrednost.

Avtorici sta v času od začetka rabe i-table in glasovalnih naprav prehodili pot od navdušenih do kritičnih uporabnic, zato se zavedata, da imajo tudi drugi učitelji podobne težave. V nadaljevanju tako izpostavljata nekaj priporočil za delo z glasovalnim sistemom. Priporočila izvirajo iz analitičnega pristopa do orodja², predvsem pa so plod izkušenj, pridobljenih med rabo v razredu.

2 Priporočila za delo z glasovalnimi napravami

Med glavnimi priporočili za delo z glasovalnimi napravami lahko naprej izpostavimo tista, vezana na sestavo, obliko in količino zastavljenih vprašanj. V drugi sklop priporočil lahko umestimo priporočila za samo izvedbo pripravljenega kviza oz. preverjanja z učenci, v tretji sklop pa priporočila za analizo dosežkov učencev. Ob tem niso nezanemarljiva priporočila vezana na možnosti, kako premostiti težave, s katerimi se soočamo ob samem glasovanju (prišepetavanje, čakanje na odgovore).

2.1 Priporočila, vezana na izdelavo nalog

Pred izdelavo nalog je ključen razmislek vrsti preverjanja (diagnostično, sprotno, kumulativno) in o količini funkcionalnih in izobraževalnih ciljev, ki jih želimo vključiti v posamezno učno uro. Pazljiva izbira se nam obrestuje zlasti pri kumulativnem preverjanju znanja, izpeljanem običajno ob koncu obravnave določenega učnega sklopa oz. pred ocenjevanjem znanja, saj imamo v tem primeru dokaj natančen uvid v znanje učencev. Izbiri vrste preverjanja in količini ciljev sledi odločitev o količini vprašanj. Učencem se namreč kljub motiviranosti, ki se odraža zlasti v tekmi v času in dosežki drugih učencev, ob preštevilnih nalogah zmanjša koncentracija in težje sledijo. Izkušnje (npr. odzivnost po času pri posameznih vprašanjih) kažejo, da so najbolj osredotočeni na prva vprašanja, za katera tudi porabijo več časa kot za zadnja.

Najprimerneje je sestaviti od 5 do 8 nalog, ki vsebujejo kratka in razumljiva vprašanja, grafično ločena od navodil za delo. Zlasti pri slednjih moramo paziti, da jih ne zapletemo preveč, saj učenci glede na lastne podatke statistično dokazano precej slabše rešujejo naloge s kompleksnejšimi navodili. Na težave pri reševanju učenci

¹ Primer rabe glasovalnih naprav je sicer prikazan na i-tabli podjetja Smart oz. naprav Senteo, čeprav to ne implicira rabe zgolj na tem orodju, pač pa temelji predvsem na didaktični osmislitvi, ki jo je moč prenesti na vse ostale glasovalne naprave, tudi brez i-table.

² Glej prispevek Lotrič Komac, Tatjana, Žagar Pernar, Tina: Preverjanje znanja pri slovenščini z glasovalnimi napravami, Sirikt 2010.

učitelja sicer opozorijo že med glasovanjem, saj običajno ne vedo, kaj morajo narediti oz. menijo, da bi bolje reševali, če bi imeli možnost uporabe pisala in zapiskov.

8 Kdo se je rodil v označenih krajih? Izberi pravilno zaporedje glede na izpisane književnike.

- 1 - Ivan Cankar
- 2 - Tone Pavček
- 3 - France Prešeren
- 4 - Srečko Kosovel
- 5 - Simon Gregorčič
- 6 - Primož Trubar

Slika 1: Primer zapletenih navodil

Pri sestavljanju nalog je priporočljivo izbirati tudi med različnimi tipi nalog, prav tako tudi kombinirati več sporazumevalnih dejavnosti, in sicer poleg branja tudi poslušanje in gledanje (vpeljava avdio in video posnetkov).

10 Poslušaj posnetek Zdravljice, ki jo izvaja skupina Lačni Franz, in razmisli, ali je trditev pravilna.

Prvi trije verzi v pesmi so zloženi podredno.

Da **Ne**

Vir: <http://www.youtube.com/watch?v=HMON8ph11fC&NR=1>

Slika 2: Primer vpeljave avdio in video posnetkov

Pri nalogah izbirnega tipa je manj primerna navedba več kot petih možnih odgovorov, saj se učenci med njimi preveč izgubljajo. Poleg tega je tako vprašanje časovno potratno, med učence pa vnaša tudi večji nemir, saj se razkorak med slabšimi in boljšimi bralci pri besedilno obsežnejših nalogah le še stopnjuje.

Četudi glasovalne naprave omogočajo le omejen nabor tipov nalog, lahko s premišljeno zastavljenimi vprašanji zajamemo vse taksonomske stopnje, vključno s sintezo in vrednotenjem, pri čemer je učence smiselno vključiti v nadaljnjo diskusijo, v kateri utemeljijo svoje odgovore.

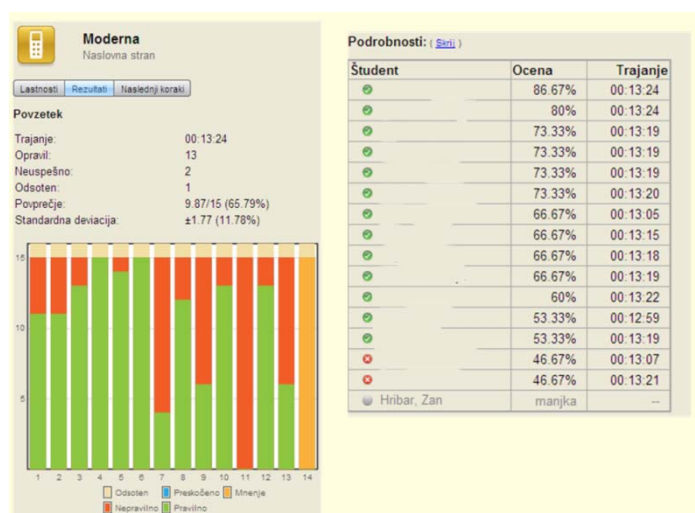
2.2 Priporočila, vezana na izvedbo glasovanja

Uspešnost izvedbe glasovanja v razredu je v veliki meri odvisna tudi od učitelje priprave tehničnih pogojev za delo (priprava projektorja, i-table, glasovalnih naprav, oblikovanje e-razredov, dodelitev kod učencem). Priporočljivo je tudi, da učitelj natančno preveri izbrane odgovore, saj je glasovanje neveljavno, če se nam pri odgovorih pripeti napaka. Učitelj naj se že pred izvedbo zaveda, da tudi skromnejše

število vprašanj zahteva določen čas za izvedbo, ki mu moramo prišteti še čas za analizo dosežkov in morebitno diskusijo, saj v nasprotnem primeru ves vložen trud s strani učitelja in učencev izzzveni.

2.3 Priporočila, vezana na analizo dosežkov

Končanemu glasovanju vedno sledita tako vsebinska analiza vprašanj kot analiza dosežkov, ki potekata sočasno. Pri vsebinski analizi se v diskusiji z učenci osredotočamo na utemeljevanje (ne)pravilnosti odgovorov, saj šele s tem učenci opravijo refleksijo svojega znanja, hkrati pa so ob tem zanje zanimivi tudi statistični podatki o dosežkih ostalih učencev. Izkušnje kažejo, da so učenci zelo ponosni, če se pri posamezni nalogi še posebej izkažejo, npr. najhitreje pravilno odgovorijo.

Slika 3: Primer analize dosežkov

Nekateri učitelji pri tem izpostavljajo vprašanje zasebnosti pri skupinski analizi dosežkov. Avtorici opažata, da so ti pomisleki večinoma neutemeljeni, saj se tudi učenci z nižjimi dosežki svojega rezultata ne sramujejo oz. jih sošolci zaradi tega ne zaničujejo, če učitelj ustrezno pristopi k analizi vzrokov za napačno izbrane odgovore. Po drugi strani pa se učitelj vedno lahko odloči, da dosežke interpretira brez poimenskega seznama, ker imajo učenci povratno informacijo izpisano na sami glasovalni napravi.

2.4 Druga priporočila

Čeprav predstavljajo glasovalne naprave za učitelja in učence velik izziv in motivacijo, se njihova pretirana vpeljava v pouk ne obnese. Učenci so v tem primeru manj pripravljeni na tako obliko dela in se tudi pogosteje ne potrudijo dovolj, da bi bili njihovi dosežki veljavni. Poleg tega vseh učnih vsebin ni smiselno preverjati na ta način, še zlasti zato, ker pouk jezika zahteva precej utemeljevanja, analize in dela z besedilom.

Skupinsko preverjanje z glasovalnimi napravami, pri katerem vprašanja projiciramo na i-tablo, je sicer za učitelja glede dosežkov učencev zelo informativno, saj morajo učenci v sorazmerno kratkem času izkazati svoje znanje, vendar je prav ta časovna zanka za nekatere učence lahko zelo obremenjujoča. Za slabše bralce je tempo reševanja prehitro, zato so lahko njihovi rezultati komaj veljavni. Temu se lahko izognemo z natisnjenimi nalogami, ki jih učenci po začetku glasovanja rešujejo povsem samostojno oz. neodvisno od drugih. S takim načinom se izognemo tudi težavam, povezanim s »prišepetavanjem«
odgovorov.

Glasovalne naprave je smiselno vključiti v vse faze učnega procesa, ne le pri preverjanju znanja, ampak tudi pri izražanju mnenj o določeni temi, pri čemer želi učitelj dobiti nadzor nad mnenjem celotne skupine in ne le posameznika.

3 Zaključek

Kljub zavedanju o pomenu aktivnega učenja imajo učitelji težave, kako k sodelovanju pritegniti čim več ali vse učence in kako ohraniti njihovo pozornost, kajti le tako njihovo vlogo iz pasivnih poslušalcev spremenimo v aktivne udeležence.

Pri pridobivanju govornih povratnih informacij od učencev se učitelj običajno zanaša na dvigovanje rok oz. izpostavljanje učencev, ki jih izbere sam. Na ta način lahko žal zajame le odzive manjše skupine udeležencev pouka. V izogib temu se učitelji poslužujejo že uveljavljenih pisnih oblik povratnih informacij, katerih slabost pa so predvsem zamudne analize rezultatov dosežkov. S premišljeno uporabo glasovalnih naprav se omenjenim težavam lahko spretno izognemo, saj omogoča orodje takojšnjo povratno informacijo o znanju učencev tako učitelju kot tudi učencem. Avtorici se sicer zavedata temeljne pomanjkljivosti orodja, tj. možnosti le zaprtega tipa vprašanj, vendar jo skušata preseči s premišljeno oz. h konkretnemu cilju usmerjeno rabo glasovalnih naprav in z zavedanjem, da je potrebno odprte naloge preverjati na druge načine.

V svetu opravljene raziskave in odzivi učencev potrjujejo, da so glasovalne naprave koristno in uporabnikom všečno orodje, ki spodbuja aktivno učenje in izkazuje velik potencial pri določitvi nivoja razumevanja, ki ga izkažejo učenci. Njihova vrednost naj bi v bližnji prihodnosti še rasla, saj bodo kot (časovno in ekološko) ekonomično orodje postale tudi cenovno dostopnejše.

Učitelji ne smejo pozabiti, da je omenjena tehnologija le orodje, ki bo v razredu učinkovito zaživel le, če ga bo učitelj uporabil v aktivnem učnem okolju ob koristnih/smiselnih primerih oz. nalogah, ki bodo izzvale diskusije.

Literatura, dostopna na spletu

MŠZŠ, Učni načrt za slovenščino, dosegljivo na:

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Slovenscina_obvezni.pdf (9. 6. 2010)

Bell, M. A. Why Use an Interactive Whiteboard? A Baker's Dozen Reasons!, dosegljivo na: <http://teachers.net/gazette/JAN02/mabell.html> (9. 6. 2010)

Robertson, L. J. Twelve tips for using a computerised interactive audience response system, dosegljivo na: http://www.medschool.vcu.edu/technology/ed_tech/documents/twelvetips.pdf (9. 6. 2010)

Slain, Douglas, Abate, Marie, Hodges, M. Brian, Stamatakis, K. Mary, Wolak, Sara. An Interactive Response System to Promote Active Learning in the Doctor of Pharmacy Curriculum, dosegljivo na:

<http://www.ajpe.org/aj6805/aj6805117/aj6805117.pdf> (9. 6. 2010)